

Poslední uhelná elektrárna ve Velké Británii dnes ukončí provoz. Útlum uhlí a růst OZE je výrazným trendem v zemích OECD

30.9.2024 - Karel Polanecký, Eva Pernicová | Hnutí DUHA

V pondělí 30. září 2024 bude ukončen provoz poslední britské uhelné elektrárny Ratcliff-on-Soar [1]. Velká Británie, která využívala uhlí k výrobě elektřiny více než 140 let, se tak přiřadila k zemím, které již výrobu elektřiny z uhlí ukončily (například Belgie, Rakousko, Švédsko nebo Portugalsko). Ale i ostatní země OECD razantně snižují výrobu uhelné elektřiny. V České republice politici naopak debatují o dotování nekonkurenceschopných elektráren [2].

Ukončení výroby elektřiny z uhlí ve Velké Británii je výsledkem koncepčních kroků prováděných konzervativními i labouristickými vládami. Shoda na nutnosti dekarbonizace napříč politickým spektrem je v Británii dlouhodobá. Díky ní se podařilo již v roce 2008 schválit zákon o snižování emisí skleníkových plynů (Climate Change Act) nebo zajistit stabilní podporu rozvoje obnovitelných zdrojů. Právě obnovitelné zdroje sehrály v poslední dekádě hlavní roli při náhradě uhelných elektráren. Ještě v roce 2012 pokrývaly uhelné elektrárny 39 % výroby elektřiny ve Velké Británii. Mezi lety 2012 a 2023 ovšem vzrostla produkce větrných a solárních elektráren z 21 TWh na 96 TWh a uhelnou elektřinu nahradily (výroba plynových elektráren a ostatních zdrojů zůstala zhruba na stejné úrovni). [3]

Think-tank Ember zároveň upozornil, že útlum uhlí ve Velké Británii je v souladu s trendem v zemích OECD, kde mezi lety 2007 a 2023 klesla výroba elektřiny z uhlí o 52 %. Také v tomto případě byla uhelná elektřina nahrazena hlavně produkcí obnovitelných zdrojů. Česká republika je v tomto ohledu výjimkou - pouze u nás a ve Slovinsku nahradily obnovitelné zdroje méně než třetinu propadu produkce uhelných elektráren (v ČR propad pokrylo snížení vývozu elektřiny). Výroba uhelné elektřiny v posledních dvou dekádách významně klesla i v zemích, kde dosud uhelné elektrárny hrají významnou roli - v Německu o 56 %, ve Spojených státech o 67 % nebo v Polsku o 30 %. Také v těchto případech významně roste podíl obnovitelných zdrojů.[4] V "uhelném" Polsku plánují vyrábět z OZE 56 % elektřiny již za 6 let [5] a rychle připravují potřebnou legislativu [6].

V České republice je ukončení výroby elektřiny z uhlí plánováno na rok 2033, ale není vyloučeno, že k němu kvůli vysokým nákladům provozovatelů na nákup emisních povolenek dojde dříve. Podle aktuální studie think-tanku Fakta o klimatu by dřívější konec uhelných elektráren neznamenal ohrožení fungování elektrizační soustavy. Podmínkou je ovšem zachování výroby elektřiny v uhelných teplárnách do doby, kdy budou nahrazeny jinými zdroji [7]. Bezpečnost dodávek navíc nebude dle ministra průmyslu Jozefa Síkely a předsedy ČEPS Martina Durčáka ohrožena ani v extrémním scénáři ukončení uhelných elektráren v roce 2027 [8].

Karel Polanecký, energetický expert z Hnutí DUHA řekl:

"Ještě v roce 2012 měla produkce uhelných elektráren ve Velké Británii zhruba stejný podíl na celkové výrobě jako v České republice loni. Od zítřka půjde o podíl nulový a dodávky elektřiny v Londýně, Cardiffu, Edinburghu nebo Belfastu zůstávají stabilní. Nestal seázrak, jen došlo k promyšlené změně energetického systému, jejímž základním východiskem je rychlý rozvoj obnovitelných zdrojů. Z dnešního pohledu zní jako sci-fi, že Britové chtějí do roku 2030 svoji

elektroenergetiku kompletně dekarbonizovat, tedy výrazně zredukovat i plynové zdroje. Česká republika zatím může následovat prošlapanou cestu - zejména využít potenciál obnovitelných zdrojů. A na rozdíl od Británie i těžit z levných dovozů z okolních států. Bude to chytřejší a levnější, než dotovat ztrátové uhelné elektrárny."

Zdroje:

[1] <https://www.bbc.com/news/articles/c886qd2g80xo>

[2] <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-firmy-stat-chce-pojistku-pro-uhelne-elektrarny-bo-ji-se-tykacova-blafu-261494>

[3] Mayo, F., 2024. The UK's journey to a coal power phase-out. Ember:
<https://ember-climate.org/insights/research/the-uks-journey-to-a-coal-power-phase-out/>

[4] Jones, D., 2024. Coal generation in OECD countries falls below half of its peak. Ember:
<https://ember-climate.org/insights/research/coal-generation-in-oecd-countries-falls-below-half-of-its-peak/>

[5] <https://www.reuters.com/sustainability/climate-energy/poland-sees-56-renewables-2030-power-mix-climate-plan-2024-09-05/>

[6] <https://ceenergynews.com/renewables/polands-draft-law-expands-support-for-wind-power-and-bio-methane-to-accelerate-energy-transition/>

[7] <https://faktaoklimatu.cz/studie/2024-vyroba-elektriny-v-cesku-bez-uhli>

[8] <https://www.mpo.gov.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/ministr-sikela-informoval-vladu-o-opatrenich-pro-zajisteni-bezpecnosti-dodavek-i-pro-pripad-rychleho-utlumu-uhelnych-zdroju--281554/>

<https://hnutiduha.cz/aktualne/posledni-uhelna-elektrarna-ve-velke-britanii-dnes-ukonci-provoz-utlumu-uhli-rust-oze-je>